

Голові спеціалізованої вченої ради
К 70.895.01 Хмельницького
університету управління та права,
доктору юридичних наук, професору,
заслуженому юристу України
О.М. Омельчуку

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, доцента Обушної Наталії Іванівни на дисертаційну роботу Базики Сергія Костянтинівича “Механізми парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні”, подану до захисту в спеціалізовану вчену раду К 70.895.01 Хмельницького університету управління та права на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

1. Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами

На сьогодні, коли в Україні закінчується стадія демократичної транзиції як соціального феномену та розпочинається перехід до демократичної консолідації в суспільстві, досить логічним постає питання вдосконалення державного управління за рахунок впровадження та розвитку публічного аудиту як модерної моделі парламентського контролю у сфері публічних фінансів. У країнах з усталеними демократичними традиціями така модель вибудовується на принципах підзвітності, прозорості, економності, ефективності та результативності управління публічними фінансами та враховує прогресивні тенденції розвитку парламентаризму.

В Україні процес реформування парламентського контролю йде поки що тернистим шляхом. Все це актуалізує необхідність наукового аналізу тих базових механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів, які вже використовуються державою для реалізації своїх основних публічних функцій і в той же час потребують істотного оновлення у зв'язку зі зміною ідеології та парадигмальних засад здійснення парламентського контролю у сфері публічних фінансів. З огляду на зазначене, актуальність дисертаційної роботи С.К. Базики не викликає сумнівів, адже перегляд парадигми вітчизняної системи парламентського фінансового контролю у напрямку становлення та розбудови інституту публічного аудиту є абсолютно інноваційним напрямом досліджень у сфері державного управління, який потребує системного підходу та відповідних теоретико-методологічних розробок.

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження також підтверджується пов'язаністю з науково-дослідною роботою Хмельницького університету управління та права на тему “Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави” (ДР № 0108U008927). Роль дисертанта як співвиконавця полягала в

Вх. № 0107/19
13.02.2019
О.М. Омельчук

дослідженні концептуальних засад формування механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів та обґрунтуванні напрямів реформування Рахункової палати як вищої аудиторської інституції держави.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

Проведений аналіз змісту дисертації та автореферату свідчить, що наукова новизна дослідження сформульована С.К. Базикою самостійно, має належний рівень теоретичного, методологічного й емпіричного обґрунтування та вірогідності. Це обумовлено, насамперед, глибоким вивченням літератури за темою дисертаційної роботи та використанням у роботі широкого й водночас репрезентативного кола наукових джерел (а саме 235 джерел, з яких 29 – іноземні).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, також підтверджується відповідністю принципів положень дослідження поставленій меті – здійснити теоретичне обґрунтування механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів та розробити науково-практичні рекомендації щодо їх удосконалення в умовах утвердження засад публічного управління в Україні.

Об'єкт та предмет дослідження узгоджені з метою, завданнями та проблематикою дослідження, тому не викликають заперечень.

Завдання, які поставлені в дисертаційній роботі, відповідають її меті та охоплюють всю широту досліджуваної проблематики.

Вдале використання комплексу наукових методів дозволило дисертанту здійснити цілісний розгляд проблеми, зробити теоретичні узагальнення та сформулювати обґрунтовані висновки. Зокрема, у дисертації використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів і підходів, а саме: семантико-стимологічний; історичний; загальнонаукового аналізу; систематизації та узагальнення; системного аналізу; структурно-функціональний; порівняльного аналізу здобутих даних; статистичний, графічний, табличний, середніх та відносних величин; моделювання й абстрагування; діалектичний, синтез та індукція; та ін. (стор. 17-18).

Тема і структура дисертаційної роботи є взаємопов'язаними та взаємообумовленими, архітектоніка дисертації загалом відображає цілісну творчу схему наукового дослідження, зокрема, містить чіткий розподіл тексту дисертації на окремі частини, логічно співвідпорядковані як між собою, так і основній ідеї дослідження. Логічно побудовані рисунки (23) та таблиці (22) свідчать про схильність дисертанта до наукового аналізу та незалежного авторського підходу до дослідження механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів.

3. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях

Достовірність одержаних наукових результатів, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи забезпечується чітко визначеною методологією, відповідністю методів роботи її меті та завданням, якісним

аналізом значного обсягу теоретичного матеріалу, повнотою і значимістю здобутого матеріалу.

Дисертаційна робота містить наукову новизну, яка полягає в розробленні нових наукових положень, що в сукупності дозволяють розв'язати важливу наукову проблему щодо теоретичного обґрунтування механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо їх удосконалення в умовах утвердження засад публічного управління в Україні.

У дисертації вперше обґрунтовано модель комплексного механізму парламентського контролю у сфері публічних фінансів як цілісної системи взаємодії соціально-економічного, правового та організаційного управлінських механізмів, що інтегративно об'єктивуються через: 1) мету, завдання, функції, об'єкти та суб'єкти, що забезпечують цілеспрямовані дії відповідно до стратегій і пріоритетів у сфері парламентського фінансового контролю; 2) систему загальних і специфічних принципів парламентського контролю у сфері публічних фінансів; 3) форми, методи, інструменти й важелі здійснення парламентського контролю у сфері публічних фінансів на державному, регіональному та місцевому рівнях. Такий механізм визначає особливості та порядок здійснення парламентського контролю у сфері публічних фінансів та уможливає реалізацію його функцій в умовах утвердження засад публічного управління в Україні (параграф 1.3, стор. 65-82).

Також цікавими видаються підходи до з'ясування складу і головних ланок сфери публічних фінансів як об'єкту парламентського контролю з урахуванням нового бачення "new public finance", пов'язаного зі стиранням кордонів між національною економікою та зовнішнім світом, яке призводить одночасно до поглиблення взаємодії приватного бізнесу та публічного сектору країни, а також до зростання конкуренції між ними (параграф 1.2, стор. 43-65).

Досить корисною, з практичної точки зору, видається здійснена дисертантом уніфікація проблем функціонування парламентського контролю у сфері публічних фінансів України, що надало можливість виявити й систематизувати особливості формування та реалізації механізмів такого контролю в Україні (параграф 2.1, стор. 101-102).

Достатньо обґрунтованими можна вважати окреслені перспективи модернізації діяльності Рахункової палати за рахунок: а) комплексного оцінювання ефективності діяльності Рахункової палати у 2012-2017 роках; б) розроблення напрямів удосконалення інформаційно-комунікативної складової організаційного механізму, що забезпечує посилення ефективності співпраці та координації між Рахунковою палатою та Верховною Радою України, а також громадянським суспільством; в) формулювання загальних пропозицій щодо перспектив розвитку Рахункової палати як вищої аудиторської інституції держави (параграфи 2.3 (с. 125-142) та 3.2 (с. 168-185)).

Для науки державного управління вагоме значення мають окреслені в роботі пріоритетні напрями удосконалення механізмів парламентського контролю за публічними фінансами в Україні з урахуванням засад публічно-аудиторської парадигми його розвитку та можливостей імплементації

зарубіжного досвіду в цій сфері (параграф 3.3, стор. 185-198).

Загалом рукопис дисертації дозволяє прослідкувати всі пункти наукової новизни, що визначає теоретико-методологічну та прикладну цінність здійсненого дослідження; відзначається аналітичним, проблемним підходом; зроблені висновки є обґрунтованими та достовірними.

Привертає також увагу повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях. Зокрема, основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковано в 10 наукових працях, а саме: у 6 статтях у наукових фахових виданнях України та ін. держав з напрямку, з якого підготовлено дисертацію (у т. ч. 1 – у виданнях іноземних держав); у 4 тезах за матеріалами науково-практичних конференцій.

Загалом тематика авторських публікацій відображає зміст і основні результати дисертаційного дослідження, що відповідає вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук і надає авторові право публічного захисту дисертації.

4. Практичне значення і впровадження результатів дослідження

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні наукові положення дисертаційного дослідження доведені до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій. Вони можуть бути використані в процесі реформування чинної системи парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи використано в практичній діяльності: Інституту законодавства Верховної Ради України у процесі вдосконалення чинного законодавства (довідка № 22/442-1-15 від 04 жовтня 2018 року); Ізмаїльської районної державної адміністрації (довідка № 01101-14/1896 від 21 вересня 2018 року) при підготовці стратегії економічного та соціального розвитку Ізмаїльського району на період до 2021 року та при складанні бюджету Ізмаїльського району на 2019 рік. Результати дисертаційного дослідження також були запроваджені Національною академією державного управління при Президентові України в навчальний процес при підготовці навчально-методичних комплексів і викладанні дисциплін “Стратегічне управління”, “Управління змінами та впровадження інновацій”, “Публічне управління на засадах проектного менеджменту” (довідка № 1/15-15-753 від 23 листопада 2018 року).

5. Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату

Зміст дисертації цілком корелюється з темою та повністю розкриває її. Робота написана на високому науковому рівні з використанням відповідного наукового інструментарію. Архітектура та оформлення відповідають вимогам, що пред’являються до кандидатських дисертацій.

Сформульовані в дисертаційному дослідженні наукові положення, висновки та рекомендації є результатом особисто виконаного наукового дослідження.

Зміст дисертації С.К. Базики відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, а саме напрямам

досліджень: організаційний, правовий, ресурсний та інші види механізмів державного управління; моніторинг і контроль у системі державного управління; його види, методи, технології; державне управління на засадах сучасних моделей якості діяльності; адміністративний аудит в державному управлінні.

Зміст автореферату є ідентичним змісту дисертації. Її основні наукові положення, висновки та рекомендації коректно та адекватно відображено в авторефераті.

Автореферат і дисертаційна робота виконані на високому теоретичному рівні, викладені грамотно й вираженою науковою мовою, їх оформлення відповідає діючим стандартам.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Зважаючи на високий рівень дисертаційної роботи, що відзначається своєю новизною, належним ступенем обґрунтованості науково-теоретичних і практичних положень, все ж необхідно акцентувати увагу на окремих зауваженнях та дискусійних положеннях, а саме:

1. У контексті удосконалення інформаційно-комунікативної складової організаційного механізму парламентського контролю у сфері публічних фінансів доречною виглядала б розробка алгоритму контролю виконання рекомендацій Рахункової палати, що може підвищити прозорість її діяльності, а також дозволить проактивно комунікувати з цільовою аудиторією та пріоритезувати напрями такого контролю з урахуванням інтересів громадянського суспільства.

2. У роботі автор акцентує увагу на необхідності розробки та впровадження інструментів здійснення аудиту ефективності в практиці парламентського фінансового контролю (параграф 2.2), проте не окреслює перспектив та можливостей розробки методичного забезпечення організації і проведення такого виду аудиту публічного сектора з урахуванням оновлених вимог стандартів ISSAI.

3. Якість дисертаційної роботи значно підвищилася б за рахунок більш детальної характеристики напрямів активізації взаємодії Рахункової палати як органу парламентського контролю у сфері публічних фінансів з організаціями громадянського суспільства, а також визначення критеріїв ефективності сучасної взаємодії Рахункової палати з громадськістю.

4. У параграфі 3.2 потребують додаткового пояснення можливі етапи практичної реалізації, визначених дисертантом перспектив модернізації Рахункової палати у контексті її легітиматії як вищої аудиторської інституції держави (параграф 3.2).

5. Потребує також більшої конкретизації характеристика напрямів розвитку навчальних можливостей та перепідготовки для фахівців, здатних до професійної діяльності у сфері аудиту публічного сектору в Україні (параграф 3.3, стор. 194-195).

Водночас висловлені зауваження та пропозиції мають, в основному, рекомендаційний характер і не знижують загальної високої оцінки дисертаційного дослідження С.К. Базики, яке в межах визначених мети та завдань є цілісним, ґрунтовним, завершеним і самостійним дослідженням актуальної теоретичної та практичної проблеми державного управління.

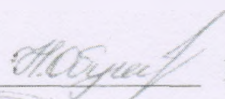
7. Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів

Дисертаційне дослідження Базики Сергія Костянтиновича "Механізми парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні" відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління і є завершеною, самостійною працею на актуальну тему, в якій отримані нові науково-обґрунтовані результати, які в сукупності дозволяють розв'язати важливу наукову проблему у сфері державного управління щодо теоретичного обґрунтування механізмів парламентського контролю у сфері публічних фінансів та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо їх удосконалення в умовах утвердження засад публічного управління в Україні.

Враховуючи актуальність, наукову новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість та достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень та висновків, вважаємо, що, дисертаційна робота С.К. Базики "Механізми парламентського контролю у сфері публічних фінансів в Україні" повністю відповідає вимогам п. п. 11-13 "Порядку присудження наукових ступенів", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
доцент, доцент кафедри публічного
управління та публічної служби
Національної академії державного
управління при Президентові України

Н.І. Обушна

Учений секретар Національної академії
державного управління при
Президентові України

А.П. Рачинський